

NOVA GORICA - Intervju z Janom Cvitkovičem

V Doberdobu ga je pritegnila magičnost sesute pokrajine

Danes v novogoriškem SNG njegov gledališki prvenec Otroci Adama in Eve

Danes bo na malem odru novogoriškega Slovenskega narodnega gledališča potekala krstna izvedba gledališkega prvenca režiserja Jana Cvitkoviča *Otroci Adama in Eve*. Avtorja smo bili doslej vajeni predvsem kot režiserja filmov, za katere je prejel številne nagrade doma in v tujini. Dva filma - *Archeo* in *To je zemlja, brat moj*, je posnel v okolici Doberdoba, kjer ga je pokrajina izjemno pritegnila s svojo energijo. Tokrat se podaja v gledališke vode, v katerih se, kot pravi, odlično počuti in kjer odkriva nove razsežnosti ustvarjanja. Z Janom Cvitkovičem smo se pogovarjali včeraj, dan pred prvo premiero.

Kakšni so vaši občutki dan pred premiero? Gre namreč tudi za vaš »krst« - gledalcem se prvič predstavljate v vlogi gledališkega režiserja.

O gledalcih ne razmišljam toliko, bolj razmišljam o tem, kakšna bo predstava - če je treba izpiliti še kakšno malenkost ... To se bo še izkazalo na današnji vaji in zvečer na javni generalki. Upam, da bo ljudem fajn, je pa to neklasična predstava ... Vedno pa vseh ne moreš zadovoljiti. Mislim pa, da bo nekaterim zelo zanimiva in zelo draga izkušnja.

Imate dober občutek?

Imam, ker vem, da smo naredili predstavo, ki ima nekaj posebnega v sebi, posebnega duha. Gre za tip predstave, ki se ji moraš pustiti zapeljati, se ji prepustiti.

Prva uprizoritev se bo zgodila ravno na malem odru novogoriškega SNG. Kako je prišlo do tega?

Že nekaj let sem imel v glavi idejo, da bi rad poskusil narediti gledališko predstavo. Zgodilo se je, da sem eni družbici to omenil. Zraven je bil Aleksander Blažica, ki je tehnični direktor v tukajšnjem SNG. Takoj je pograbil idejo, predstavil jo je Martini Mrhar, umetniški vodji. Bila je za, dokončno potrditev pa je dal Jožko Čuk, tedanji direktor. Kasneje je idejo podprla tudi sedanja direktorica Neda Rusjan Bric. Dolgo časa sem to imel v glavi, ko pa sem prvič zinil na glas, se je kar zgodilo!

Pred igralce niste prinesli klasičnega teksta, temveč osnovo, ogrodje, katerega ste potem skupaj nadgrajevali. Zakaj ste jih postavili pred tak izziv?

Nisem jih postavil pred tak izziv, sploh ne. To se je zgodilo spontano. Imel sem ogrodje, bazo, katerega sem imel namen skozi priprave in vaje z igralci dopisovati, sam nadgraditi. Potem pa sem videl, da preko vaj, različnih stanj med vajami, preko raznih improvizacij, prihajajo iz njihovih ust zelo dobre

stvari. Počasi sem začel vključevati tisto, kar so oni izrekli ali odigrali. Tako je na koncu to izpadel skupen projekt. Moja naloga je te zadeve uglaševati, jih sestavljati skupaj. V bistvu sem na koncu zmontiral to predstavo, kot se zmontira film. Dobil sem torej prizore, ki sem jih zmontiral v celoto.

Igralci pa sicer predstavo dojemajo kot izziv, kot so povedali na tiskovni konferenci. Gošujoča igralka Irena Kovačević je, denimo, povedala, da je zadevo sprejela kot terapevtski proces. Je bil vaš namen postaviti pred izziv tudi gledalca? Da se tudi v njemu sproži neke vrste terapevtski proces, pušča predstava dovolj prostora ta to?

Da, če si to dovoli. Vsak gledalec, ki se mu ne zdi nujno, da moraš uporabljati samo racionalno znanje, ampak se lahko prepustiš tudi podzavestnemu toku misli, asociacij, vsak tak bo užival in se ga bo mogoče tudi zelo globoko dotaknilo. Če pa bo gledalec pričakoval klasično štorijo, narativno linearno zgodbo, potem pa to mogoče ni ravno zanj. Mogoče pa bo presenečen in bo našel nekaj, za kar ni vedel, da obstaja.

Ne moreva mimo vprašanja - glede na to, da se prvič spopadate z gledališkim ustvarjanjem - kakšna je razlika med ustvarjanjem filma in gledališke predstave. Film ne ponudi tako neposrednega odziva gledalca kot ga gledališče. Je to poseben čar?

O tem še ne morem govoriti, ker odziva gledalcev še nisem doživel. Lahko rečem samo to, da mi je v velik užitek delati gledališče, presenečen sem, da mi tako odgovarja. Daje mi ogromno svobode, tukaj lahko z nekimi simboli rešuješ stvari, ki jih v filmu lahko samo z denarjem. Meni se zdi, da ima gledališče še zelo odprto polje, da ima še ogromno potencialov. Da avtorji, vsaj v večini primerov, ne izkoriščajo vseh teh danosti, ki jih ima gledališče.

V čem vam daje gledališče večjo svobodo kot film?

Ker lahko tukaj narediš karkoli. Če na oder postaviš nekoga in gledalcem rečeš, da je to Julij Cezar, gledalci to verjamejo. V filmu ne verjamejo, da gre za Julija Cezarja, če ni v ozadju še tisoč legionarjev, pa kolosej ... Ampak nisem mislil tako konkretno. Svobodo ti nudi v tem, da se lahko spomniš česar koli. Domišljija je praktično neovirana, če se seveda ne ujameš v te klasične gledališke narativne strukture. Pa saj je v filmu tudi, navsezadnje, a si nihče tega ne upa ...

Je po tej plati torej lažje ustvarjati v gledališču?

Seveda, film je precej dražja zadeva. Zahteva več udeležencev, več tehnologije, tehnike ... več je vsega. Na koncu koncev, če imaš vizijo v glavi o tem, na katerem področju bi rad raziskoval, je čisto vseeno, kateri medij uporabljaš - poezijo, dramo, slikanje ... gre samo za različna orodja za doseg iste cilja.

Zase pravite, da se radi podate na polja, ki jih ne poznate, ter da morate vsakič znova pasti na tla, da potem znova lahko ustvarjate. Doslej ste se preizkusili že kot igralec, režiser, pesnik, sedaj kot gledališki režiser ... kaj še sledi?

Ne vem, nimam nobenih planov. To se zgodi spontano, iz trenutka v trenutek.

Dva vaša filma, Archeo in To je zemlja, brat moj, ste snemali na italijanski strani meje, v okolici Doberdoba. S kakšno energijo vas privlači ti kraji?

Prvič, ko sem bil tam, me je nekaj pritegnilo. Tega ne znam racionalno povedati - neka magičnost te nekoč sesute pokrajine, ki je sedaj mirna, spokojna. Zdela se mi je protislovna: na eni strani industrija, na drugi strani popoln mir. Ko greš tja, med tiste skale, misliš, da si v prazgodovini. V Gorici sem celo napisal enega od scenarijev. Boris Peric iz KB 1909 mi je dal na voljo stanovanje, ki ga imajo za gostujoče umetnike v Gorici, in tam sem pisal scenarij za film Družinica, ki bo posnet na Televiziji Slovenija. To

bo naslednji film, ki ga bom delal, gre pa za družinsko dramo.

Torej ne le kraji, tudi ljudje čez mejo so ti, s katerimi hitro najdete stik ...

Ja, nekako najdemo stik. Že dolgo sodelujemo z Igorjem Prinčičem iz filmske firme Transmedia. Skupaj smo posneli film Zoran, moj nečak idiot.

Kako je prišlo do te povezave?

Do tega je prišlo tako, da sem se začel srečevati z Igorjem Prinčičem, še posebej v začetku festivala Kino Otok, ki sem ga vzpostavil. Že takrat se mi je zdelo, da bi moral biti producent, in sicer zaradi zelo bizarne zgodbe. Sredi noči smo na tem festivalu ostali brez kozarcev, pijačo pa smo imeli. Igor je naenkrat izginil - to je bilo ob 3. uri zjutraj, ko nič več ni bilo odprto - in se naenkrat vrnil s setom vrhunskih vinskih kozarcev. Takrat sem rekel: Če zna to zrihtat, potem bo znal biti tudi filmski producent. To sem imel v glavi, kasneje pa je on sam nekako priplul v to. In potem smo nekako organsko začeli sodelovati.

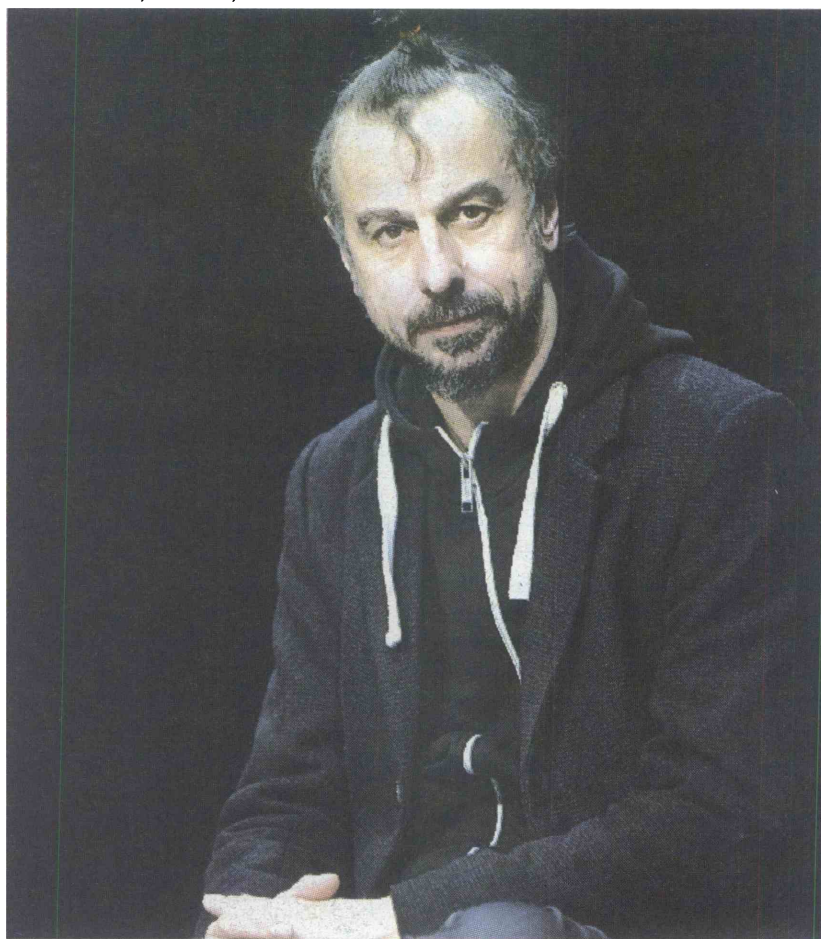
Imate v načrtu še kakšno sodelovanje z zamejskim prostorom?

Da bi imel to v planu, ne. Ampak zna se zgoditi. Stalno smo namreč v kontaktu s Transmedio, filmskim skladom FJK in drugimi... V glavnem, z zamejstvom dobro sodelujemo.

Katja Munih

Jan Cvitkovič

SNG NOVA
GORICA/FOTO ATELJE
PAVŠIČ ZAVADLAV

Page: 10

Reach: 11000

Country: SLOVENIA

Size: 766 cm2

3 / 3

